

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI**

Seduta tas-26 ta' Novembru, 2003

Citazzjoni Numru. 1942/1999/1

***Elmo Insurance Services Limited, in rappresentanza
tas-socjeta' estera Sun Alliance & London Insurance plc.
surrogata fid-drittijiet tal-assikurat taghha Bristow
Potteries Ltd. u l-istess **Bristow Potteries Ltd.** u b' nota
tat-22 ta' Frar 2000 is-socjeta' Elmo Insurance Agency
Limited assumiet l-atti.***

Vs

Trevor Vassallo

Il-Qorti,

Rat l-att tac-citazzjoni li permezz tieghu l-attur nomine, wara li **ppremettew**: illi fl-10 ta' Dicembru 1998 ghal xi t-3.30 p.m., waqt li Mark Grima kien qed isuq il-vettura Fiat Ducato Nru. HAP 564, propjeta' tas-socjeta' attrici Bristow Potteries Ltd., go Congreve Street, Zurrieq, fin-naha tieghu tat-triq u fid-direzzjoni ta' Wied iz-Zurrieq, din sfat involuta f'incident awtomobilistiku mal-vettura Fiat Punto Nru. EBC 669 li kienet misjuqa mill-konvenut, mid-

direzzjoni opposta, fin-naha hazina tat-triq, waqt sorpass (Dok. 1);

Illi l-vettura Nru. HAP 564 kienet assikurata mas-socjeta' attrici Elmo Insurance Services Limited noe taht polza *comprehensive*, u s-socjeta' attrici Bristow Potteries Ltd., bhala l-assikurat, ghamlet claim in konnessjoni mal-incident fuq riferit;

Illi l-danni tal-atturi kienu jammontaw ghal hamest elef mija tmienja u tmenin lira (Lm 5188) dovuti in kwantu ghal hamest elef mija tlieta u sittin lira (Lm 5163) lis-socjeta' attrici Elmo Insurance Services Limited noe bhala risarciment tal-ammont li din sborzat biex indennizzat lill-assikurat taghha kif ukoll spejjes ohra konnessi u risultanti mill-incident ghal liema ammont l-istess sojceta' attrici noe giet surrogata fid-drittijiet tal-assikurat taghha u in kwantu ghal hamsa u ghoxrin lira (Lm 25) lis-socjeta' attrici Bristow Potteries Ltd. bhala danni minnha subiti u mhux koperti mill-polza *comprehensive*.

Illi ghal dan l-incident u konsegwenzjali danni kien jahti unikament il-konvenut minhabba imprudenza, imperizja, negligenza u inosservanza tar-regolamenti;

Illi l-konvenut baqa' inadempjenti ghalkemm kien interpellat biex jersaq ghar-risarciment tad-danni attrici;

Talbu li l-konvenut jghid ghaliex din il-Qorti m' ghandhiex:

1. Tiddikjarah unikament responsabbli ghall-incident awtomobilistiku fuq referit u ghad-danni kollha li bhala konsegwenza tal-istess garrbu l-atturi;
2. Tillikwida d-danni tal-atturi fl-ammont komplessiv ta' hamest elef tmienja u tmenin lira maltin [Lm5,188] occorrendo bl-opera ta' periti nominandi;
3. Tikkundannah ihallas lis-socjeta' attrici Elmo Insurance Services Limited noe is-somma ta' hamest elef mija tlieta u sittin lira (Lm 5163) bhala risarciment tal-ammont li din sborzat biex indennizzat lill-assikurat taghha kif ukoll spejjes ohra konnessi u risultanti mill-incident ghal liema ammont l-istess socjeta' attrici noe giet surrogata fid-drittijiet tal-assikurat taghha u in kwantu ghal hamsa u

Kopja Informali ta' Sentenza

ghoxrin lira (Lm 25) lis-socjeta' attrici Bristow Potteries Ltd bhala danni minnha subiti u mhux koperti mill-polza *comprehensive*.

Bl-ispejjez, komprizi dawk tal-ittra ufficjali tas-17 ta' Mejju 1999 u dawk tal-ittra ufficjali presentata kontestwalment ma' dan l-att ghan-notifika tal-assikurazzjoni tal-konvenut bl-odjerni proceduri, u bl-imghax legali mis-17 ta' Mejju 1999, kontra l-konvenut li huwa ingun ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-atturi u l-lista tax-xhieda;

Rat li b' nota tal-eccezzjonijiet il-konvenut eccepixxa illi, filwaqt li jaccetta r-responsabbilita' ghall-incident awtomobilistiku msemmi fic-citazzjoni, jikkontesta l-ammont esagerat tad-danni rekalmati, u fi kwalunkwe kaz sostna li m' ghandux ibaghti spejjez gudizzjarji – salv eccezzjonijiet ohra;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenut u l-lista tax-xhieda;

Rat l-atti l-ohra kollha tal-kawza;

Semghet il-provi bil-gurament;

Ikkunsidrat:

Kwadru tal-fatti

Illi din il-kawza originat minn incident awtomobilistiku li seh h fl-10 ta' Dicembru 1998 go Congreve Street Zurrieq bejn il-vettura numru HAP 564 ta' ghamla Fiat Ducato proprjeta' tas-socjeta' attrici Bristow Potteries Ltd. u vettura numru EBC 669 Fiat Punto misjuqa mill-konvenut Trevor Vassallo.

Illi fin-nota tal-eccezzjonijiet tieghu l-konvenut ammessa r-responsabbilita' tieghu ghall-incident, u ghalhekk dan l-aspett tal-kawza, li jiforma l-bazi tal-ewwel talba attrici, mhux kontestat. Dak li qed jikkontesta l-konvenut f' dawn

il-proceduri huma, salv it-talba għall-hlas tal-ispejjez gudizzjarji, huwa l-ammont tad-danni pretiz mill-atturi; ammont li l-konvenut qed iqis bhala wiehed "esagerat".

Illi dwar dan il-punt, mill-kumpless tal-provi ddelinea s-segwenti kwadru tal-fatti. Ftit jiem wara l-kollizzjoni, Paul Barbieri, is-surveyor tas-socjeta' attrici kien mar għand tal-Fiat sabiex jghamel survey u johrog stima tal-hsara li soffriet il-vettura tal-assikurat tagħha. Di fatti fis-19 ta' Dicembru 1998 hu, flimkien mal-foreman Emanuel Arpa, li jahdem fid-divizjoni koncernata u ilu jahdem ma' din il-kumpanija għal circa tletin sena, fasslu stima dettaljata¹ tal-hsara li tindika s-somma ta' Lm1,400 prezz ta' xogħol ta' panel beating, Lm220 spray painting, Lm250 mechanical repairs u Lm180 electrical repairs; li komplessivament iwasslu għall-figura ta' Lm2,050.

Illi meta l-imsemmi surveyor staqsa lill-istess Emanuel Arpa kemm kien jehtieg zmien għat-tiswija, dana informah li peress li l-mudell tal-vettura ma kienx komuni u kellhom jigienu l-parti minn barra, kien jehtieg, apparti miz-zmien tat-tiswija, bejn tlieta u erba gimghat sabiex jigu l-parts.

Illi rrizulta inkontestat li l-vettura in kwistjoni kienet inxtrat mis-socjeta' Bistrow Potteries Ltd. mingħand il-Fiat bil-prezz ta' Lm7,700, circa xaharjen qabel l-incident, u għalhekk fiz-zmien meta soffriet il-hsara kienet prattikament gdida.

Illi meta s-socjeta' attrici għamlet il-kalkoli tagħha hija waslet għall-konkluzjoni li ekonomikament kien jghamel aktar sens li tikkonsidera l-vettura bhala *beyond economical repair* u cioe total loss.

Din is-socjeta' bbazat il-konkluzzjoni tagħha fuq is-segwenti konsiderazzjonijiet: 10 % depreciation value l-vettura necessarjament soffriet [Lm700]; l-ispiza ta' Lm2,050 prezz ta' xogħol fuq il-vettura; l-ipiza ta' Lm1,300 spare parts; u l-perijodu tal-loss of use u cioe' l-ispiza necessarja sabiex matul il-perijodu tar-riparazzjonijiet, s-

¹ Dok.EA prezentat minn Emanuel Arpa – depos.19.04.2002 – Fol.136

socjeta' assikurata maghha tigi provduta b' vettura alternattiva, tenut kont ukoll tal-fatt li l-uzu tal-vettura danneggjata kien wiehed ta' natura kummercjali. Illi ma' dawn il-fatturi, ghandu jizdied il-fatt li l-assikurat irrinuzja ghar wreckage tal-vettura li allura setghet tinbigh, mis-socjeta' assikuratrici u f' dan il-kaz gabet is-somma ta' Lm1,845.²

Illi mill-premess is-socjeta' attrici ghamlet is-segweni kalkolu matematiku: Il-hrug taghha lill-assikurat kien ta' Lm7,000; izda minn din is-somma ghandu jintaqqas l-ammont ta' Lm1,845 wreck value³. B' hekk giet li b' kollox harget: **Lm5,188**, inkluzi f' dan l-ammont Lm33 spejjez ohra⁴.

Mill-banda l-ohra, l-ispejjez lie kienet ser tinkorri biex tissewwa l-hsara gew stmati fl-ammont komplessiv ta' **Lm3,833** rapprezentati Lm3350⁵ danni ghar-riparazzjoni [inkluzi prezz tal-ispere parts], Lm33 fuq indikati, u loss of use li l-konvenut fin-nota tieghu a fol 65 tal-process kkalkola huwa stess fl-ammont ta' Lm450⁶. Ghalhekk u tenut kont ukoll il-possibilita' jekk mhux il-probabbilita' li fil-kors tat-tiswijiet jinqalghu spejjez ohra, is-somma ta' **Lm4,000** stima tal-spejjez involuti fit-tiswija tal-vettura, maghmula mis-socjeta' assikuratrici attrici u li fuqha waslet biex hadet id-decizzjoni fuq indikata hija verosimili u accettabbli.

Inoltre, din is-somma paragonata mal-ammont ta' **Lm5,188** li **effettivament harget minnha biex tissodisfa l-claim tal-assikurat taghha**, jirrendu, fil-fehma konsidrata ta' din il-Qorti, id-decizzjoni taghha li tikkonsidera l-vettura bhala beyond economical repair bhala gustifikata fic-cirkostanzi.

² Dok.JZM5 – Fol.32

³ li fiz-zmien tad-decizzjoni s-socjeta' kienet stmat fl-ammont ta' Lm2,000

⁴ Towing Lm20, Survey fees 10, Road Accident report Lm3

⁵ Lm2,050 xoghol ta' riparazzjoni, u Lm1,300 prezz ta' spare parts

⁶ "Lm450 spejjez ta' kiri ta' van....kkalkolata bir-rata ta' Lm15 kuljum ghal tletin gurnata. Teltin gurnata sabiex wiehed jieh u in konsiderazzjoni dewmien ragjonevoli sabiex il-parts ikunu wkoll disponibbli" fol.65

Hija skambjat mas-socjeta' assikuratrici tal-konvenut korrispondenza f' dan is-sens izda din tal-ahhar kkontestat dan il-fatt, b' mod partikolari l-ammont ta' Lm1,400 li kien qed jigi mitlub.

Konsiderazzjonijiet tal-Qorti

Illi mill-atti processwali jirrizulta car li l-kontestazzjoni principali bejn il-kontendenti ttrissjedi fl-istima ta Lm1,400 rapprezentanti prezz ta' xoghol ta' panel beating, bazat fuq perijodu ta' 23 gurnata circa bir-rata ta' Lm60 kuljum u kkalkolata mill-foreman l-imsemmi Emanuel Arpa. Il-konvenut, jew ahjar, is-socjeta' assikuratrici tieghu, filwaqt li mhux qed tikkontesta r-rata tal-hlas tax-xoghol, qeda tikkontendi li l-perijodu ta' 23 gurnata tax-xoghol biex jitlesta dan ix-xoghol kien tiwl, u fil-fehema taghha dan ma kellux ikun aktar minn 7 tijem circa.⁷

In propositu u in vena legali, il-Qorti ttrileva li, hu principju stabbilit li *"in tema ta' kompensazzjoni ta' danni, l-attur ghandu kemm jista' jkun jigi mqieghed fil-posizzjoni li hu kien ikollu kieku ma gietx kaggjonata l-hsara"* [App.Civ. **John Tufigno vs Joseph Micallef noe.**]⁸. Inoltre, ghalkemm id-danneggjat ghandu d-dmir li jaghmel dak kollu li hu ragjonevoli biex inaqqas il-hsara u li jiehu l-mizuri kollha biex jimmitiga t-telf li jkun garrab, huwa mhuwiex obligat li jitghabba b' pizijiet biex jirriduci l-hsara. Dan il-principju jinsab enuncjat fit-termini segwenti fil-**Halsbury**⁹ citat mill-Onor.Qorti tal-Appell fil-kawza **Mallia vs Moore**¹⁰ citata fil-kawza **App.Inf. John Xuereb vs James Edward Livick et.**¹¹: *It is the duty of the plaintiff to take all reasonable steps to mitigate the loss he has sustained consequent upon the wrongful act in respect of which he sues; and he cannot claim as damages any sum which is due to his own neglect, but he is under no obligation to injure his character, his business or his property to reduce the damage payable by the wrong doer*".

⁷ Dep.Natalino Agius – Fol.21

⁸ Deciz 23 ta' April 1965

⁹ Vol.X

¹⁰ Deciza 26 Novembruy 1954 Vol. XXXVIII.I.249

¹¹ Deciza 3 Novembru 1956 Vol.XL.I.643

Illi “*il-kwistjoni ta' x' inhu ragjonevoli li jaghmel id-danneggjat biex jimmitiga l-hsara hi kwistjoni ta' fatt li ghandha tigi konsiderata fic-cirkostanzi ta' kull kaz partikoari, u l-oneru tal-prova f' dan ir-rigward specifiku jaqa' fuq il-konvenut*” [App.Civ. **Joseph aquilina vs Emmanuele Schembri**]¹²

Ghalhekk, huwa manifest li, ghalkemm id-danneggjat ghandu l-obbligu li jimmitiga d-danni sofferit minnu, huwa m' ghandhux jigi assoggettata li jaccetta li l-hsara tigi riparata bit-tlaqqit, imma ghandu d-dritt jassigura u jesigi li x-xoghol isir skond is-sengha, b' mod li kemm jista' jkun il-posizzjoni tieghu tigi ripristinata.

Illi, fil-kaz in disama, irrizulta li l-vettura kienet prattikament gdid, kienet inxtrat minghand tal-Fiat, u kienet ghadha taht il-garanzija moghtija mis-socjeta' venditrici; u allura is-socjeta' assikuratrici attrici kienet certament gustifikata kemm fil-fatt kif ukoll fid-dritt li tiehu l-karrozza tad-danneggjat ghand tal-Fiat biex iggib stima u tkun tista' taghmel survey tal-hsara u prospett tad-danni kemm jista' jkun preciz u korrett. Multo magis, fin-nuqqas da parti tal-parti l-ohra li tipprezenta post ghat-tiswija alternattiv u accettabbli. F' dan il-kaz, il-Qorti tosserva li, ghalkemm Natalino Agius kkontesta l-istima tal-ispiza, ma rrizultax mill-provi li huwa ssuggerixxa post iehor fejn setghet issir tiswija skond is-sengha b' anqas spejjez – fil-fatt ma gie ssuggerit ebda post iehor, izda dana semplicement illimita ruhu ghall-kontestazzjoni tal-ammont.

Inoltre, jigi osserva wkoll li l-foreman Arpa, li mieghu hadem is-surveryor, kien ilu f' dak ix-xoghol ghal circa 30 sena u ghalhekk certament mhux persuna li wiehed ghandu jiddubita mill-kompetenza tieghu in materja; u allura l-Qorti hi tal-fehma li s-socjeta' assikuratrici kienet prudenti u diligenti fix-xoghol taghha meta hija strahet fuq dak li qallilha l-isemmi Arpa.

¹² Deciza 24 ta' Jannar 1969 – Vide wkoll *App.Inf. Fogg Insurance Agencies Limited noe et vs Paul Tabone* – 17 ta' Frar 2003

Barra minnhekk, ghalkemm is-socjeta' assikuratrici tal-konvenut baqghet tinsisti li l-istima ta' Lm1,400, kienet esagerata, ma rressqet prova ulterjuri, f' dak iz-zmien qabel ma eventwalment issewwiet il-vettura minn terzi persuni, li turi l-kuntrarju, hliet ghall-istima tas-surveyor taghha. La darba din is-socjeta' assikuratrici kienet qed issostni li l-ammont mahdum mis-surveyor Barbieri u l-foreman Arpa kien "eseberat", il-prova ta' dan kien jispetta lilha b' applikazzjoni tal-principju li *onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat* u *gratis asseritu gratis negatur*.

Inoltre, jigi osservat li x-xhieda ta' Raymmond Borg li hadem, sussegwentement fuq il-vettura, ma timmilatax kontra t-tesi ta' l-atturi, stante li mill-provi rrizulta li dana ma ghamilx x-xoghol ta' riparazzjoni kollu hu, u di piu' rrizulta li l-vettura eventwalment issewwiet u bdiet tintuza fit-triq ghal hata ta' April 2000 u cioe' sena u hames xhur wara l-incident. Dan il-fatt piuttost jimmilita kontra t-tesi ta' Natalino Agius, s-surveyor tas-socjeta' assikuratrici tal-konvenut, li biex tissewwa l-hsara "*jien kont nghid in the region of 7 days ...*"¹³

Illi rigward 10% depreciation value dedott mill-prezz originali tal-vettura, il-Qorti tosserva li din hija konformi mal-prassi segwita mis-socjetajiet tal-assikurazzjoni fil-komputazzjoni tad-deprezzament ta' vetturi wara li jkunu xtraw l-ewwel darba, u, ghalhekk il-Qorti ma ssib xejn x' ticcensura f' dan ir-rigward; *multo magis* meta fil-kaz odjern, kif irrizulta ampjament mill-provi, l-hsara kienet estensiva u kienet tinvolvi xoghol fuq partijiet strutturali tal-vettura.

Spejjez

In fine jigi osservat li l-konvenut qed isostni li "*.. fi kwalunkwe kaz ...ma ghandux ibaghati spejjes gudizzjarji*".¹⁴ Illi in propositu l-Qorti tosserva li ssibha difficli li tirrikoncilja din l-eccezzjoni ma dak li logikament ghandu jsir fil-kaz in disamina, salv ghal-ewwel talba.

¹³ Fol.90

¹⁴ Fol.13

Mill-provi jirriuzlta *ab abundantia* li - ghalkemm is-socjeta' assikuratrici tieghu ammettiet ir-responsabbilita' ghall-incident fit-telefax message tas-6 ta' Jannar 1999 fit-termini "...we confirm that we are accepting liability"¹⁵ – hija kkontestat tul il-process kollu, kemm qabel kif ukoll matul il-proceduri gudizzjarji odjerni, l-operat tas-socjetat' attrici fil-komputazzjoni tad-danni, u sa l-ahhar baqghet tinsisti li l-ammont kien esagerat. Ghalhekk ghandu jirrizulta manifest li s-socjeta' attrici kienet gustifikata u kostretta li tiehu l-passi odjerni sabiex tigi rimborsata tas-somma minnha pretiza u li din l-Qorti f' dan il-gudizzju qed tiddeciedi li hija dovuta lilha.

Illi rigward l-ewwel talba ghad-dikjarazzjoni tar-responsabbilita' ghall-incident, il-Qorti tosserva li dina qatt ma kienet kontestata mill-konvenut jew mis-socjeta' assikuratrici tieghu, kif jidher car mill-bran tat-telefax fuq citat; u ghalhekk, stante li dan il-fatt gie ammess bil-miktub u b' car u univoku, qabel il-kawza¹⁶, ma kienx hekk htiega l-operat gudizzjarju ghad-defenizzjoni tieghu, u ghalhekk l-ispejjez tal-ewwel talba ghandhom jigu sopportati mill-atturi.

Decide

Ghal dawn il-motivi tiddeciedi billi tilqa' talbiet attrici kif dedotti u, filwaqt li tiddikjara li ghall-incident indikat fic-citazzjoni huwa unikament responsabbli l-konvenut, tillikwida d-danni konsegwenzjali fl-ammont ta' **hames telef mija tmienja u tmenin lira maltin [LM5,188]**; u tikkundanna lill konvenut ihallas lis-socjeta' attrici Elmo Insurance Agency Limited is-somma ta' **Lm5,163** rizarciment tal-ammont li din sbsorzat biex indennizat lill-assikurat taghha kif ukoll spejjes ohra konnessi u rizultanti mill-incident kif fuq indikat u wkoll tikkundanna lill-istess konvenut ihallas lis-socjeta' Bristow Potteries Ltd. is-somma ta' **Lm25** bhala danni minnha subiti u mhux koperti mill-polza tieghu.

¹⁵ Fol.36 Dok.JZM9

¹⁶ Fil-fatt din l-ammissjoni saret fis-6 ta' Jannar 1999, u c-citazzjoni odjerna giet prezentata fit-3 ta' Settembru 1999.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-imghax legali mid-data tan-notifika¹⁷ ta' citazzjoni; u bl-ispejjez kif mitluba, salv ghal dawk relattivi ghall-ewwel talba li ghandhom jigu sopportati mill-atturi.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

¹⁷ 25 ta' Frar 2000